

ODKUD SE BERE KRÁSA?

Estetika

Tento učební materiál vznikl v rámci projektu *Inovace studijního programu Pastorační a sociální práce ETF UK (CZ.2.17/3.1.00/33279)* spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond – Operační program Praha Adaptability
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

Průvodce tématem estetika - 1.část

6.1 ÚVOD: CO JE TO ESTETIKA?

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

**6.3 NIETZSCHOVO POJETÍ ŽIVOTA JAKO
UMĚLECKÉHO DÍLA**

6.4 PŘIROZENÁ KRÁSA OPROTI UMĚLÉ KRÁSE

Dnešní použití výrazu estetika

- odvozeno od řeckého slova *aisthésis*

Vznik a předmět oboru

- **Alexander Gottlieb Baumgarten**
kniha s názvem *Aesthetica*.
- **Estetika bývala tradičně definována jako nauka o krásnu, jak se projevuje**
  - **v přírodě**
  - **či v uměleckém díle.**

Stručný přehled dějin estetiky jako nauky o kráse

- **antika:** krása nápodobou dokonalé ideji
- **středověk:** umění ovlivněno křesťanstvím
  - slouží mu jako pomůcka
  - či jako odlesk Boží slávy
- **renesance:** okouzlení světem nadsmyslových idejí
- **novověk:** estetika souvisí s poznáním, subjektivizuje se

Dnešní chápání estetiky

- podezřelost krásy
- systematické znecitlivování

Průvodce tématem estetika - 2.část

6.1 ÚVOD: CO JE TO ESTETIKA?

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

6.3 NIETZSCHOVO POJETÍ ŽIVOTA JAKO UMĚLECKÉHO DÍLA

6.4 PŘIROZENÁ KRÁSA OPROTI UMĚLÉ KRÁSE

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

Stručné seznámení s Platónovou tzv. teorií idejí

- jednotlivina a obecnina (příklad veverky a veverkovitosti)
- **ideální krása**: filosof jako arbitr ve sporu o to, co je opravdu krásné
- **idea a čas**: plynutí času může být zdroj estetického zážitku
- **krásné a dobré**: vztah provázanosti v Platonově filosofii

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

1. ukázka textu: Platón - Symposion

- erotická zkušenost (Erós jako daimón mezi bohy a lidmi)
- stupně směřující k vrcholu erotického zasvěcení
  - láska k tělu
  - chození za „vnější krásou vůbec“.
  - uvědomění si, že „krása v duších je cennější než krása těla“.
  - **nazření duchovní krásy:** krásy, „jevící se v činnostech a zákonech“
  - **nazření božské krásy:** náboženská dimenze (krásno podivuhodné podstaty)

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

1. ukázka textu: Platón - Symposion

- **nebezpečí nadřazenosti filosofa vůči umění:**
  - filosof zapomene na to, že po kráse a pravdě pouze touží
  - začne se domnívat, že díky své výjimečnosti má nárok vystupovat jako ten, kdo pravdu vlastní

Průvodce tématem estetika - 3.část

6.1 ÚVOD: CO JE TO ESTETIKA?

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

**6.3 NIETZSCHOVO POJETÍ ŽIVOTA JAKO
UMĚLECKÉHO DÍLA**

6.4 PŘIROZENÁ KRÁSA OPROTI UMĚLÉ KRÁSE

Kritika platonismu

- **Člověk se nesmí orientovat podle nějakých nadsvětních jsoucen.**
- **Musí naopak pozitivně přijmout svou tělesnost a uvědomit si, že vše je jen takové, jak se nám to jeví.**
- **Destruktivní role sokratovského racionalismu v estetice: "všechno musí být rozumné, aby to bylo krásné,,.**

2. ukázka: Nietzsche – Zrození tragédie

- **nutnost přijetí konečnosti a tragičnosti života**
- **pozitivní role umění při snášení těžkosti bytí**
- **pokusy metafyziků o nalezení nějaké pravé skutečnosti za pouhými jevy jsou naivními**
- **umělec a pravý filosof jako dionýské bytosti**
  - **jsou schopni přitakat životu i v jeho tragičnosti**
  - **jsou esteticky formováni; ne však díky nadsvětčné ideji krásy, ale otevřeným přijetím života v jeho tragice, zmírňované opojením či snem.**

Průvodce tématem estetika - 4.část

6.1 ÚVOD: CO JE TO ESTETIKA?

6.2 PLATÓNOVO POJETÍ KRÁSY

**6.3 NIETZSCHOVO POJETÍ ŽIVOTA JAKO
UMĚLECKÉHO DÍLA**

6.4 PŘIROZENÁ KRÁSA OPROTI UMĚLÉ KRÁSE

Přirozená krása oproti umělé kráse

- Úryvek textu : G. W. F. Hegel - *Uměle krásné a přirozeně krásné*
- Úryvek textu : Ch. Baudelaire - *Chvalořeč na šminku*

Vzájemné porovnání pohledů Hegela a Baudelaira

- *Co je kritériem krásného pro Hegela?*
- *Jak rozlišuje Hegel mezi přirozeně a uměle krásným? Ke kterému pojetí krásy je kritický?*
- *Jak spolu souvisí nebo nesouvisí pravda a krása podle Hegela?*
- *Proč je rozdíl mezi přirozenou a umělou krásou tak podstatný pro Baudelaira?*
- *Co je kritériem krásného pro Baudelaira?*
- *Lze s Baudelairem souhlasit? Pokud ano proč, pokud ne, tak proč?*

K ZAMYŠLENÍ SE NAD ESTETIKOU

- **1. Kdo rozhoduje, co je krásné? Filosof? Umělec? Každý podle toho, co se mu líbí?**
- **2. Je možné skutečně krásou formovat vlastní život? Může mít krása terapeutické účinky i pro klienta? Neskrývá se v citu pro krásu možnost nalezení něčeho, co nám chybí, šance dojít klidu a vnitřní vyrovnanosti? Není ale nazírání krásy pouhý útěk od aktivního života?**
- **3. Jak z vlastního života vytvořit umělecké dílo?**
- **4. Zneužití krásy v politice (příp. médiích a reklamě) - dejte příklad a vysvětlení.**

K ZAMYŠLENÍ SE NAD ESTETIKOU

- *5. Platónova kritika umění v Ústavě (X. kniha: 595a-608b).*
- *6. Postava průvodce zasvěcením: srovnání filosofie a pomáhajících profesí.*
- *7. Problém bolesti (a pojetí člověka jako uměleckého díla).*
- *8. Má estetika a umění vůbec nějaký význam pro praktický život?*
- *9. Může se tématem estetiky stát i ošklivost?*

6.4 PŘIROZENÁ KRÁSA OPROTI UMĚLÉ KRÁSE

K ZAMYŠLENÍ SE NAD ESTETIKOU

- **10. Má filosofie právo na dohled nad uměním?**
- **11. Má vůbec smysl mluvit o kráse samé, netělesné, božské?**
- **12. Kde brát sílu k přijetí života v jeho tragičnosti?**
- **13. Nevede Nietzschevo umělecké pojetí života pouze k jakémusi extatickému sebezničení?**

SEZNAM POUŽITÝCH TEXTŮ

- Platón: *Symposion*, přel. Fr. Novotný, Praha: OIKOYMENH, 1993, str. 55–57.
- NIETZSCHE, Friedrich: *Zrození tragédie z ducha hudby*, přel. Otokar Fischer, Praha: Gryf, 1993, 15.
- Hegel, G. W. F: Přenášky o estetice. Citováno z Leissmann, K; Zenaty, K. *O myšlení*. Olomouc : Votobia, 1994, str. 277-278
- Baudelaire: Chalvořeč na šminku. Citováno z Leissmann, K; Zenaty, K. *O myšlení*. Olomouc : Votobia, 1994, str. 279-280